

APŽVALGOS. PUBLIKACIJOS. RECENZIJOS

Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo

Lietuvos TSR Centriniam valstybiniame archyve (631 fondas, 13 aprašas, 42 byla, 175 – 233 lapas) yra išlikę Jono Jablonskio raštų, aštų 1923–1926 m. Kauno universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto mokslinei tarybai, šio fakulteto dekanui, sekretoriui. Vienuose iš jų svarstomi su aukštosios ar vidurinės mokyklos darbu susiję dalykai (vadovėlių rašymas, universiteto reguliavimas, kadru parinkimas, egzaminai), kituose – universiteto leidinių kalba. Todėl tie raštai gali būti įdomūs lietuvių švietimo istorijos tyrinėtojui ir ypač lietuvių kalbos istorikui. Pastarasis iš jų gali gauti naujų duomenų ne tik J. Jablonskio veiklos, bet ir asmens charakteristikai.

Čia iš tų raštų skelbiami penki reikšmingesni, datuoti 1924 ir 1926 m. Visi rašyti ne paties J. Jablonskio rankos, bet turi autentišką jo parašą (autografa). Kadangi kai kuriuose iš skelbiamų raštų yra autoriaus išnašų, mūsų pastabas bei paaiškinimai nukelti į publikacijos galą. Laužtiniai skliaustai žymi praleistas tekstui neturinčias didesnes svarbos vietas.

[1]

Kas reiktų išversti ar parašyti mūsų reikalui¹

Dėl mūsų sprendžiamo posėdyje dalyko).

Studentai, (kalbos) mokytojai ir vidurinės (aukštesniosios) mokyklos mokiniai iš mūsų fakulteto laukia, tarp ko kita, šių rimtų, specialistų parašytų, mokyklos vadovėlių: 1) mūsų raštų (literatūros) istorijos (tos literatūros vadovėlio), 2) literatūros teorijos (prozos ir teorijos vadovėlio), 3) chrestomatijos mūsų literatūros istorijai, 4) chrestomatijos literatūros teorijai, 5) pasaulinės literatūros istorijos (vadovėlio aukštesniajai mokyklai), 6) Lietuvos istorijos vadovėlio...

Šitos rūšies vadovėlius gerokai parašys, žinoma, tikrai tų dalykų specialistai, kurie į tą darbą yra įsivare; laukti to darbo iš kur kitur – iš mūsų studentų arba iš šių dienų aukštesniosios mokyklos mokytojų – mums, mūsų fakultetui, nepriderėtų. Imkime patys vieni kitiems padėdami dirbti, nelaukime to iš kitur...

Kol neturės aukštesnioji mokykla vadovėlių, ji, kaip dabar, ir toliau duos mums studentų visai nenusimanančių apie pasakytus čia dalykus. Rimti kalbami vadovėliai gyvai reikalingi ir dabartiniams aukštesniosios mokyklos mokytojams ir mūsų studentams. neišėjusiems šių dalykų kaip reikiant priešuniversitetinėje mokykloje. [...]

Šitais vadovėliais mes tikrai turime rūpintis: iš mūsų, ne iš kitų, laukia jų Lietuva savo mokyklai. Dabartiniai šios rūšies vadovėliai parašyti arba nespacialistų arba skirti, kaip M. Biržiškos „Mūsų raštų istorija“², ne tiesiai mokyklai ir todėl aukštesniosios mokyklos moki iai, kuriems tenka dirbti joje su dabartiniais savo mokytojais, nieko tikrai gera negali, kad ir kaip patys norėtų, įgyti apie kalbėtus čia dalykus aukštesniojoje šių dienų mokykloje. Visas tas dalykas skaudžiai atsiliepia ir mūsų fakulteto darbe. Labai gaila, kad mes posėdyje beveik niekad šito savo reikalo nesvarstome ir neimam ko griežta daryti, šitai savo ligai gydyti.

Ketiname versti ar tikriau sakant versdinti įvairius vadovėlius į lietuvių kalbą. Ir čia turime, man rodosi, daugiausia mes patys dirbti: kitų verstais vadovėliais, kaip rodo praktika, nepasidžiaugsime. Kur dingo Graikų literatūros istorija, kuri jau dveji metai yra pašaliečio išversta į lietuvių kalbą mūsų reikalui? Kodėl jos iki šiol nespausdiname? Ir Chrzanovskio „Nepriklausomos Lenkijos literatūros istorija“ gali tokio pat galo susilaukti...³

Dirbkime tą, kas yra reikalingiausia ir ko iš mūsų Lietuvos mokykla ypačiai laukia.

Tikrai prašau šitą dalyką apsvarstyti, ką nors šituo reikalui posėdyje nuspręsti ir tą savo sprendimą protokole pažymėti.

1924 m. II/22.

J. Jablonskis

NB Kodėl nebaigiamas rašybos dalykas, kurio laukia iš mūsų Ministerija ir rašančioji visuomenė? Jei apsiėmėm jį išspręsti, tad šiaip ar taip reikia ir baigti⁴.

Humanit. Fakult. Dekanui Prof. M. Biržiskai.

Aš jau visi metai „dirbu“ čia rašybos komisijoje, mūsų fakulteto išrinktoje tam, kad mes, keli rinktiniai vyrai, ką nuspreštumėm rašybos reikalui ir pristatytumėm tą savo sprendimą Fakultetui patvirtinti ar Švietimo Ministerijai... (dabar gerai neatsimenu, kam turėjom pristatyti savo sprendimą). Toji Fakulteto komisija nieko nér ligi šiol nudirbusi, bent aš, tos komisijos „narys“, nieko tikra apie jos darbą nežinau, nors man tenka dėl to jos darbą su vienu kitu kalbėti ar vienam kitam atsakyti į klausimus dėl jos dirbamo darbo. Man pačiam jos darbas irgi buvo reikalingas: reikėjo senoji mano sintaksė išleisti antru kartu⁶, leidėją turėjau prašyti laukti tos komisijos sprendimo — reikėjo laikytis toje sintaksėje nustatytosios rašybos, — ji būtų skiriama mūsų mokyklos reikalui.

Kadangi taip negražiai eina tos Komisijos darbas, aš, būdamas tos Komisijos narys, turiu dabar tikrai tylėti, tai prašau Tamstą žinoti, jog aš pasiryžau pagaliau išstoti iš tos mūsų Komisijos, ir pranešti posėdyje Fakultetui apie tą mano išstojimą, kad Fakultetas galėtų tai Komisijai, mano vietoje, reiklesnį ir energingesnį žmogų išrinkti: ką apsiėmė padirbti, turim savo žodį ištesėti, kaip pridera rimtiems mokslo įstaigos žmonėms. Norėsiu, kad mūsų protokole būtų pažymėta ir minėtoji mano išstojimo priežastis: nenorėčiau, kad paskum kas imtų kaltinti mane... kad dėl manęs susitrukęs tas darbas ir t. t. Pasidaro nei šis nei tas, bet ką darysi... kalti čia mano nervai ir nesveikatos dalykai.

1924 m. 4/VI.

J. Jablonskis

Humanit. Fakult. Dekanui Prof. M. Biržiskai.

Šitime laiškelyje atkartosiu daugiausia tai, kas buvo mano rašoma kažin kur dingusiame rašte, skirtame Tamstai.

Man jau sunku dirbti, ir to darbo vaisių aš beveik nematau: beveik niekas iš mano klausytojų nelaiko egzaminų, ir, jei laiko, tai dažniausiai neišlaiko; Šį semestrą niekas nė nemėgino laikyti egzaminų (iš mano dalyko), nors iš logikos ir, rodos, graikų kalbos, vienas kitas ėmė ir išlaikė. Dviejų valandų mano darbo humanitaroms savaitėje yra ir maža, ypačiai

kad pats aš esu nervingas besveikatis. Antra vertus, apsiėmęs semestro pradžioje šiaip taip dirbti su humanitarais dvi valandas savaitėje, turėjau dar dirbti po dvi valandas savaitėje su juristais ir kitais pašaliečiais. Daug sunkina darbą ypač reikėjimas taisyti studentams rašomuosius darbus (rašinius), o tie darbai yra tikrai reikalingi.

Toliau, mano supratimu, su studentais turi dirbti mano vietoje sveikas, atsidėjęs, sima-nąs apie savo ir studentų reikalą žmogus (profesorius arba docentas). Tokios sveikatos kaip mano profesoriaus niekur, tur būt, nė nėra. Imkite šitam darbui tokį žmogų, kurs ypačiai bus naudingas lietuvių kalbos reikalui (mūsų fakulteto klausytojams ir prisidėjusiems prie jų pašaliečiams). Humanitarai turi turėti „bendrojo lietuvių kalbos kurso“ po keturias valandas savaitėje per du semestrus; tiek pat valandų, skyrium nuo humanitarų, reikia skirti ir juristams su kitais pašaliečiais. Į tą lietuvių kalbos dalyką ir mūsų reikalą patariu kviešti J. Balčikonį⁶ [...].

Negalėdamas toliau dirbti kaip reikiant savo darbo, — po vasaros gyvensiu, kiek numanau, toliau nuo visokių auditorijų, — šių mokslo metų gale visai pasitraukiu iš fakulteto darbo (nuo šių metų rugsėjo m. 1 d.).

Taigi šitą mano laišką prašau laikyti atsi-statydinamuoju prašymu⁷ ir rūpintis, kad ateinantį semestrą mano dalyko klausytojai turėtų mūsų fakultete lietuvių kalbos dėstytoją. Su studentais tuo tarpu kalbuosi, kad ir nesėkmingai dažnai (ir mano colloquium'ai dažnai lieka be vaisių), mielai dalyvausiu tuo tarpu ir posėdžiuose, klausysiuos, ką Jūs projektuo-jat apie tolesnį mūsų mokslo eigą, prikišda-mas kartkartėmis ir savo skatiką, kad ir labai sudilusi. Elgčiausi visai nesąžiningai, jei ir toliau, neturėdamas reikalingos darbai sveikatos ir negalėdamas vaisingai dirbti, pasilikčiau tame darbe, kuriam reikalingas mokąs dirbti sveikas ir pilnas vilties žmogus.

Linkiu Tamstai dar ilgai sveikam ir energin-gam būti

1924 m. birželio mėn. 4 d.

J. Jablonskis

Humanitarų Fakulteto Dekanui
prof. V. Krėvei-Mickevičiui.

Man teko jau matyti „Humanitarinio Fakul-teto Raštai, kn. I.“ Tenai yra daug dalykų, kurie labai turi kristi skaitytojui į akį savo nepa-prastumu, bet čia kalbėsiu su Tamsta tiktai

apie kelis tų raštų mažmožius. Prašysiu kelias šios vietos mano mintis pranešti ir Fakulteto posėdžiui.

Lotyniškojo prakalboje (žr. *Lecturis salutem*), be kelių korektūros klaidų (debe-nat, incantum), be kelių rašybos ir kalbos nepaprastumų ar klaidų (ad opinionēs Comte'i, Spenserī, ut onus depōsui), be kelių nelei-džiųjų redaktoriui sakymų apie savo Fakulteto ir Universiteto draugus, nieko čia neturiu pastebėjęs: tos prakalbos Fakultetas negali leisti į pasaulio mokslo žmones ir į Lietuvos skaitytojus.

Lietuviškoje „Pratarmėje“, jos pirmajame puslapyje (XXI) yra jau kelios korektūros ar kalbos klaidos: taisyklių, būtų || dalykuose || netiek (= taisyklių būtų || dalykuose || ne tiek)... Ką joje redaktorius sako apie „kūrybą“, apie rašybos ir kalbos dalykus, apie atitaisytių nereikalingumą (XXIII) — tėra vieni niekai, apie kuriuos tų Raštų redaktorius neturėjo nė valios kalbėti taip nepaprastai Fakulteto ar jo organo redakcijos vardu. — „Pratarmėje“ jau sakoma „polisija“, bet ligi paties redaktoriaus straipsnio dar vis vartojama tos rūšies žodžiams raidė e (lekcija, civilizacija, socialis...). Pats redaktorius savo straipsnyje ima vartoti čia raidę s: principas, prosesas, dosentas, sosiologija..., bet kiek toliau kiti rašytojai jau rašo mišrai, ir šiaip ir taip: dosentas, principas, prosesas, mekėnaninis, sosiologija, ir docentas, principas, procesas, mekėnaniskas, mekėnaninis, sociologija...

Mechanikuose mažmožio tarimu Fakulteto organe yra, man rodos, ir gana keistų dalykų: redakcijos rašoma **umanistas**, **Omėras**..., bet savo fakulteto vardas (**humanitaris**) rašomas su **h** žodžio pradžioje: taigi **humanitaris** rašyba ir kilmė kaip ir skiriama kalbamajame organe nuo **umanisto**. Žodžių **cypti**, **cypimas**, **cit**, **Vicentas** (**Vincentas**), „**Humanitaris** Fakulteto“ darbų redaktorius, tur būt, nerašys su **s** (sypti, sypimas, sit, Visentas). Kam reikalinga buvo mūsų „Raštuose“ šita redaktoriaus naujiena?

Kol nebuvo pasirodė „Humanitaris Fakulteto Raštai“, nežinojau, jog tas fakultetas toki turi tikrąjį vardą. Kodel redaktorius bent čia, naujai krikštydamas Fakultetą ar tik naują jam vardą duodamas, nepasitarė su Fakulteto kalbininkais ir šiaip geriau mokančiais kalbą žmonėmis?

Universitetas, taip vadinamas su prof. A. Voldemaru ir kalbamoju organu mūsų Fakultetą, turės įsivesti ar įsivėsinti savo reikalui ir „teologi“ fakultetą... Kaip čia iš **humanitaris** (iš tam tikro daiktavardžio) susidarė kalbamųjų raštų reikalui tas **humanitaris** būdvardis, man dar ne visai aišku.

Redaktoriaus samprotavimas „Pratarmėje“ apie „nuovoką“ ir „sąvoką“ yra irgi menkos vertės: „sąvoką“ jis nevertažys, nes tas žodis esąs pramanytas. Be to, jis ten pat (XXII, XXIII) sako: „Kita vertus, sudėtinii žodžiu su sa- mūsų kalboje ne tiek daug tėra. Šios priesagos (?) lietuviai vengia, kaip romėnai vengdavo „cum“. Todėl aš niekadoms nesakau „sąryšy“, o tik „ryšy“, „santvarka“, o „tvarka“ ir t. t. „Redaktoriui taip griežtai nulemti nepriderėjo, juo labiau, kad tas jo nulėmimas yra nei šis nei tas: jis pats, tur būt, sako **sąjunga**, **samėnė**, **sąsiauris**, **sąspara**, **sąvarža**, **sandėlis**, **sankaba**, **santarvė**... Ta mūsų kalbos „priesaga“ (=tas mūsų kalbos priešdėlis), šiaip ar taip, nėra taip niekintinas, ir apie jį toj „Pratarmėj“ lyg nereikėjo kalbamųjų „Raštų“ redaktoriui šnekėti.

Toj pat „Pratarmėj“ mūsų „kūryba“ ir kiti toki žodžiai „Raštų“ redaktoriui „rodosi tikromis baidyklėmis“ (XXIII). Čia bent kalbos klaidos nereikėjo padaryti redaktoriui (plg. „jis man pasirodė, rodėsi tikras didvyris“).

Redaktoriaus kalbos nepaprastumais, man rodos, reikia laikyti ir tokie mažmožiai: po lotyniškosios prakalbos redaktorius pats pasirašo A. Voldemar (ne „Voldemaras“), o prof. V. Sezemaną vokiško Raštų straipsnio autoriaus, pavarde parašo visą „lietuviškai“ (vokiškojo straipsnio pradžioje) — prof. V. Sezemanas (101). Ką tas dalykas turi reikšti?

Ar reikia šie raštai leisti į žmones, kol jie taip tėra parašyti ir redaguoti, aš labai abejoju. Prieš metus ar prieš pusantrų metų Fakultetas neišrinko iš savo tarpo komisijos, kuri turėjo ką sprendžiamai pasakyti dėl šitų raštų redakcijos ir kalbos, tad bent dabar, prieš išleisdami juos į visuomenę, išrinkite tokią komisiją: ji turi pasakyti, ar šitie raštai yra leistini Fakulteto vardu ar kaip kitaip turi būti su jais padaryta.

Pirmąjį didelį mokslo dalykų rinkinį (psl. 1—481) matau prieš save, kuriame nėra gale pažymėtas nė to rinkinio turinys. Norint žinoti, kas tame rinkinyje išspausdinta, reikia jis visas išvartyti, išžiūrėti. „Turinys“ čia būtinai reikėjo išspausdinti, juo labiau, kad čia ir vietos jam yra: rinkinio visas 482-asis puslapis dabar yra tuščias, jis eina be reikalingo jam „Turinio“ tik dėl to, kad vienas fakulteto žmogus, taip suniekinęs pačioj pradžioj visokius savo Fakulteto „praestigiatores“, pats neturėjo laiko savo įstaigos redaguotų raštų nė turinio išspausdinti tų raštų gale.

Jei rasis kada žmogus, kurs džiaugsis šitokiu šitų raštų išleidimu, jei kas pasakys man, kad tokių žmonių tikrai yra, tai aš, jų nepamates, tuo sakytoju nepatikėsiu: niekas, man rodos, išskyrus redaktorių, šitų raštų redakcija

išleidimu negal pasidžiaugti, niekam Lietuvoje tų Raštų redakcija ir išleidimas negalės eiti į sveikatą, jais ilgai nesidžiaugs, man rodos, nė pats redaktorius.

Į smulkmenas čia nesileidžiu. Išrinkite komisiją. Ji savo nuomonę raštu išdėstys fakultetui. Fakulteto posėdis galutinai nuspręš kaip čia kas reikia tikrai padaryti. Tiek tuo tarpu.

Kaunas, 1926 m. vasario mėn. 19 d.

J. Jablonskis

[5]

1. 175—178

Mano nuomonė dėl rinkinio, išleisto 1925 m. „Humanitarinio fakulteto raštų“ vardu (kn I).

Jau prieš metus ar kiek anksčiau Fakulteto posėdžiuose buvo daug kalbama ir šis tas sprendžiama dėl pirmųjų šito rinkinio straipsnių kalbos ir rašybos. Tada jų tiek kalba, tiek rašyba buvo pasirodžiusi man tokia nepaprasta, tokia ydinga, jog prašiau Fakultetą neleisti tų „Raštų“ Fakulteto vardu, kol nėr pataisytas tas jų ydingumas. Fakultetą, tam reikalui geriau apsvaistinti ir nuspręsti, prašiau išrinkti iš savo tarpo tam tikrą komisiją. Fakultetas, de ja, to nepadarė.

Dabar yra išėjęs jau ir visas didžiulis tų „Raštų“ pirmasis tomas (1—481 psl.). Visos tos „klaidos“, kurių pilni buvo pirmieji (1—80) kalbamąjo tomo puslapiai, žymiai išskiria beveik visą šitą tomą iš kitų Lietuvos raštų; tik tos klaidos, ar tiesiog tų raštų ypatybės dabar pasirodo dar įvairesnės, dar skaidresnės.

Apie šiojį tokį kalbamųjų ydų atitaisymą tomo gale ar pradžioje negali būti nė kalbos: tų ydų yra didžiausia daugybė, pats tų raštų redaktorius kaip ir afišuojasi ta kalbos ir rašybos klaidų įvairybė. Iš tu jų kalbos ir rašybos ypatybių iškeliau čia pavyzdžiui kelias ir aikštėn: 1) būvimą (136), būvimas (148), nebūvimas (131), tirinėti (171); 2) (jis, žmogus) ieškoja (140, 141), ieškojamas... ieškojame (165), ieškojamojo (177); 3) mokytis (125), mokymas (127), pasimokyti (128), mokymo įstaiga (135) ir (to paties autoriaus rašte) mokinama (125), mokinimas (128), moki imo įstaiga (128); 4) visas mokinimas priminąs gimnaziją (128); 5) tyria, patyria, patyrimas* (bet „skiria, skiriamas, paskiriamas“ ir t. t.); 6) dosentas (ir „docentas“), prinšipas (ir „principas“), asosiasija, leksija (220), funksijsa (157)**...; 7) Pridrikas Paulsenas, Ferdinandas,

* Taip rašo savo straipsnyje visur tik prof. Dz. Tamošaitis.

** Parašėte prirašyta dar: Rusos kalba, sosiologas Uolas (211), Diurkeimas (214)...

(fizika, psichologija, mekani is, mechaniškas (ir „mechaninis, mekaniškas“ ir t. t.).

Tarp rinkinio sintaksės ir šiaip gramatikos klaidų, kurių pilna ypačiai paties redaktoriaus rašte, čia pavyzdžiui pažymėtina:

1. Iki šiadieni, nei vienam mokslininkui nė galvon neatėjo užsiimti tokiu keistu dailtu, keistu todėl, kad minėtis jokio svorio neturi (157). 2. Patys prancūzai turėjo universitetus, kurie revoliujos tapo panaikinti (129). 3. Istoriko įvertinimas ne tas pats, ką praktikos gyvenime (173). 4. Tą, ką jis sako apie visą žmogaus dvasios veikimo sritis, nekeičia jo pažiūrų (178). 5. Jis gavo iš visuomenės instrumentus jai pažinti (193). 6. Vokietijoje jis rado mokytojų, kurie degė šventa ugnimi, ir laboratorijas (131). 7. Čia vokiečių priešai ir draugai sako, jog vokiečių universitetai geresni ir kuo geresni (132). 8. Jo pažiūros leis mums užkart susipažinti su tomis srovėmis, kurios skaitėsi ir dar skaitosi pačiomis moksliausiomis (140). 9. Čionai supranaturalūs veiksniai pakeisti abstraktinėmis jėgomis arba esybėmis, kurios skaitosi galinčios pagimdyti matomuosius apsiireikimus (140). 11. (Gamta) skaitosi šaltinis visiems apsiireikimams (140). 12. Kaip galima, sakysime, nepraleisti nei vieno esamo mokslo, jeigu del kai kurių nėra sutartinės, ar jie skaitosi mokslu, ar ne (164). 13. Ryški žymė nenorėjimo skaityti istorikąjį žinojimą mokslišku liko vakarų kalbose (156). 14. Paskutinė gali šios rūšies knyga — V. Meirerio darbas (137). 15. Užtai mes kimbame suradinėjiman apsiireikimams įstatymų (140). 16. Doros gnyneji šaukdavo, kad jis ardas dorą, o laimės ieškotojai, kad jis daro žmogų nelaimingu (137). 17. Tenka lyginti du tokiu kraštu, viename kurių visos mokslų šakos lygiai atsilikusios (132). 18. Jeigu mes žinome, jog saulė temsta toje vietoje, kur jos siekia, mėnesio šešėlis, jam atsidūrus tarp saulės ir žemės, mes išanksto galime žinoti, ar bus saulės užtemimas tam tikru metu ir tam tikroje vietoje (155)*. 19. Jo obalsyje išreikšta tik idėja sutraukti vienon mokyklon daugiausia mokslų ir leisti jų mokytis juo galima didesniai mokinių būriui (125)...

Šitų „Raštų“ redaktoriaus nesilaiko jokių mūsų kalbos taisyklių. Joks kalbininkas redaktoriaus sakinių struktūroje nematys kokių nors mūsų kalbos taisyklių; šitame humanitarų profesoriaus rašytame ir redaguotame rašte jis ras, man rodosi, tik įvairių, daugiausia rusų ir lenkų, kalbų mišinį. Jis nesilaiko jokio lietuvių kalbos vadovėlio; jo įpratimai lietuvių kalbai, jos raštams iš kur kitur tēr susidare. Jei kalbamasis mūsų profesorius rimtai ką ra-

* = kurią pasiekia atsidūrusio tarp saulės ir žemės mėnulio šešėlis... (?)

šytų prancūziškai ar rusiškai, jis, man rodos, kitaip žiūrėtų į savo rašto dalyką: jis būtinai laikytųsi, man rodos, kokių nors kalbos taisyklių, privalomų tai raštų kalbai, kuria jis savo raštą rašo. Taip negražiai ir visai nekultūringai redaktoriaus pasielgta šiuo tarpu tikrai su mūsų kalba, su jos mokslo raštu.

Fakulteto vardu šitas raštų rinkinys negali eiti į pasaulį: jį tegul išleidžia tik tam tikras mūsų fakulteto žmonių būrelis. Leisdami jį ne fakulteto vardu, bent savo fakultetui gėdos viešai nedarysim – bent nepasirodysim viešai nieku verčiau savo kalbą, dėstomą ir mūsų pačių fakultete. Joki „atitaisymai“ rinkinio gale dabar yra nebegalimi: didžiulių klaidų beveik visuose rinkinio straipsniuose knibž-

dėte knibžda... Jei išleisim jį Fakulteto vardu, pagalvokim dar apie vieną dalyką: ką pasakys, jį paskaitę, užsienių mokslo žmonės, kiti mūsų fakultetai, mūsų pačių visuomenė, mūsų Fakulteto studentai, tie jo studentai, kurie iš fakulteto raštų turi ir kalbos mokyti?! [...]

Jei šitas raštų rinkinys bus kada išspausdintas ir išleistas fakulteto vardu, prižadu čia pat ir pats jį kiek galėdamas barti spaudoje ir žymėti, kelti aikštėn visą mūsų fakulteto darbo nedorumą. Mūsų komisiją ir Fakultetą, sprendžiant visą šitą dalyką, prašau rimtai pagalvoti ir bent dabar jį kaip reikiant išspręsti. Kaunas, 1926 m. vas. mėn 28 d.

J. Jablonskis

PASTABOS

1. Šis raštas rašytas Kauno universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Mokslinei tarybai ir svarstytas 1924. III. 21 posėdyje.

2. Pirmasis knygos leidimas pasirodė 1920 m.

3. Tokia istorija, rodos, nebuvo išleista. 1924 m. išėjo J. Chžanovskio (Chrzanowski) „Senosios lenkų literatūros istorija“, o 1926 m. B. Chlebovskio „Lenkų literatūra 1795–1905“ (abi knygos vertė Petras Vaičiūnas).

4. Dar 1922. XI.25 Humanitarinių mokslų fakulteto taryba buvo įpareigojusi K. Būgą parengti kirčiuotą lietuvių kalbos rašybos žodyną. 1923. II. 28 šioje taryboje svarstytas J. Jablonskio pranešimas rašybos klausimais ir pavesta jam drauge su J. Tumu sudaryti rašybos projektą. 1923.V.4 tos tarybos posėdyje J. Jablonskis pranešė, kad rašybos komisija (į ją įėjo dar K. Būga, M. Biržiška) nė kar-

to nebuvo susirinkusi. Dėl rašybos komisijos neveiklumo J. Jablonskis iš jos pasitraukė, ir jo vieton 1924.IX.26 taryba paskyrė J. Balčikonį. Bet nuo to rašybos komisijos darbas nepagerėjo, ir ji nepristatė tuometinei Švietimo ministerijai žadėtojo rašybos projekto.

5. Antrąjį, naująjį 1911 m. „Lietuvių kalbos sintaksės“ leidimą J. Jablonskis rengė spaudai, bet galutinai jo suredaguoti nebaigė (žr. J. Jablonskis. Rinktiniai raštai, t. I. V., 1957, p. 50–51).

6. J. Balčikonis pradėjo dėstyti tą kursą 1924 m. rudens semestre ir dėstė jį ligi 1927 m. sausio 1 d.

7. J. Jablonskio prašymas tada dar nebuvo patenkintas; jis išleistas tik nuo 1926 m. rugsėjo 1 d.

Parengė Jonas Palionis